

KI SULEMANU

The history of King Solomon in Bokobaru as recorded in the books of the prophets, 1 Kings 1:1 - 11:13.

Adonia azında kana ki ūu

Gur喬 kè ki Dauda zikũ kotokoto, baa tó wà bisanç kùàla, ña ègõ kpëe à dëemë. Ben à ibanc bène: Wa dii ki, ñ to wà nɔkpare wetenne, àgõ ziikeenñe àgõ n gwaa, àgõ daee n sae le ña ton n de dɔro. Ben wà gâa wà kpaekè nɔkpare maaazi Isarailinc busun pingi, ben wà bò Sunemu nɔgbë Abisagaa, wà à sè wà sùo kinane. Nɔkpare pì né nɔ maaamë. Ègõ kina gwaa àgõ ziikeenñe, mɔde ki à dɔ nɔgbë ūro.

Dauda nañ Agi né Adonia azında dìe kè a ka, ben à bè ámbe é kible. Ben à sɔgoronç sè kõn sɔdeenç kõn gɔgbë gɔɔn baplaa akuri kè aɔégõ bàa lee wàgõ teare aenç. À dee e kpâkëzi ziki à be, à kè dia née kee leero. Àpi sɔ né gɔ maaamë. Abusalomu bé à yɔ mì à kpàa. Ben à ledole kè kõn Zeruya né Yoabuo kõn sa'ori Abiatao, ben aɔ zèo. Mɔde sa'ori Zadøki kõn Yoyada né Benayao kõn annabi Natão kõn Simeio kõn Dauda gbënnanc kõn à dogarinç e zeoro. Adonia saa'ò kõn sâanc kõn zùnc kõn zùne mëkpananc Mlëgbë kè ku Enlogeli saea. À a dãaro kinenc sisi n pingi kõn Yuda kè aɔ de kina iba ūunc n pingi. Èe annabi Natã sisiro ke Benaya ke Dauda dogarinç ke a zînda dãaro Sulemanu.

Ben Natã gâa à Sulemanu da Baseba là à bè: Néé ma kè Agi né Adonia kiblè wa dii ki Dauda dɔna sairoo? Tì, ñ to mà ledamma sa lan né ke nà, ñ nzînda misi kõn n né Sulemanu pôo. Ñ fee ñ gá ki Dauda le ñ bene, kè à ladànnë yã à bè n né Sulemanu bé eé kible a gëe ū à vëe a kpatan sɔ né? À kè dia Adonia gɔ ki ūu? Gur喬 kè n kpe néé yã'oone, mé gë mà yã'ikaara

se. Ben Baseba gàà kina lè à kpèn, guu kè Sunemu nogbè Abisaga e à gwaan. Ki sô zikù. Baseba kùe à mipèènè, ben ki à là à bë: Bon ní yezi? À wèàla à bë: Ma dii, mbe nì sì mamòma n zôblerine kõn Dii n Luda tòo, n bë ma né Sulemanu bé eé kible n gèè ù à vèè n kpatan. Tia sô ma dii ki, Adonia bé à kè ki ù, bensô nì à yã dôro. À saa'ò kõn zùnc kõn zùnemekpananc kõn sâanc paripari, à n nenc sisi ní pingi kõn sa'ori Abiatao kõn zîkpè dòn'aede Yoabuo, mòde èè n zôbleri Sulemanu sisiro. Ma dii ki, mbe Isarailinc pingi sôkpanzi, wà ma tó dé bé eé ke ki ù n gbèn. Ma dii ki, tó n gaa n dezinc kukiia, mapi kõn ma né Sulemanuo, weégô wa gwaa taarideenç ûmè.

Kè à kpe èe yã'oo kõn kinao, ben annabi Natã mò. Wà ò kine kè annabi Natã ku kè. Ben Natã gè à kùe kinane à dàe a puua à bë: Ma dii ki, mbe n bë Adonia ke ki ū à vëe kpatan n gëe ū? Zaake à gëa à saa'ò gbâa kõn zùnõ kõn zùnemekpanano kõn sâanõ paripari. À n neno sisi ñ pingi kõn n zikpe dõn'aedeeo kõn sa'ori Abiatao. Añœe pobleeo, wèe imii tia, añœe bee: Luda ki Adonia dõ kõn aafiao! Mõde èe mamõma n zõbleri sisiro ke sa'ori Zadõki ke Yoyada né Benaya ke n zõbleri Sulemanu. Ma dii ki, ase le n kè lee, ben n gi gbë kè eé vëe kpatan n gëe ū o wamõwa n zõblerinõnezi?

Sulemanu kana ki ū

Ben ki Dauda bè: À Baseba sisime. Kè Baseba mò à gè, à mò à zè ki aë. Ben kina ladane à bè: Kōn Dii kuunao! Àmō kè à ma bɔ nawēa pingi guu. Ladana kè má kènne kōn Dii Isarailinç Luda

tɔo, ma bɛ n nɛ Sulemanu bé eé kible ma gbɛn à vɛɛ kpatañ ma gɛɛ ū, mɛ papa gbàa kãkãmmɛ. Ben Baseba kùe à mipɛè tɔɔtɛ kinanɛ à bɛ: Ma dii ki Dauda, Luda n dɔ kɔn aafiao gurɔ pingi!

Ben ki Dauda bë: À sa'ori Zadoki sisime kõn annabi Natão kõn Yoyada né Benayao. Kè aõ mò kina kiia, à bènné: À ma ibanç kakõa é ma né Sulemanu se à à di ma bãagãsõa, é gáo Giõ. Gwen sa'ori Zadoki kõn annabi Natão é nòsi kua aõ à ka Isarailinõ ki û, é kuru pe à wiile à be: Luda ki Sulemanu dõ kõn aafiao! Beeee gbéra é suo, eé vëe kpatan àgõ kiblee ma gbén. Àmbe má dìè Isarailinõ kõn Yudanõ dõn'aedee û. Ben Yoyada né Benaya bë kinane: À ke le! Dii n Luda n legbë si ma dii ki! Lan Dii kunyo nà ma dii ki, àgõ ku kõn Sulemanuo le, à à kike se lezï de n pôla se.

Ben sa'ori Zadəki kōn annabi Natāo kōn Yoyada né Benayaو
kōn dogarinč gāa wà Sulemanu dì ki Dauda bāagās̄a, a᷇ gāa
zene Gi᷇. Ben sa'ori Zadəki nōsi tuu sè Dii kpēn, à nōsi pì kù
Sulemanua. Ben wà kuu pè, baade pingi wiilè wà bè: Luda ki
Sulemanu d᷇ kōn aafiao! Ben baade pingi bò wà tèzi, a᷇œ suu
a᷇œ gaasia p  e, a᷇œ p  nnaake   maamaa ai t  t   nìg   k   k   a᷇œ
ke   pì y  nzi.

Kè Adonia kōn gbē kè à n̄ sisin̄ pɔblè wà yāa, aɔ̄e mɔ̄c fε̄e, ben aɔ̄ kīi pì mà. Kè Yoabu kuru'ɔ̄ pì mà, ben à b̄e: Bó zɔka b̄é à d̄o wete guu lee? Èe yā pì o à yāaro, ben sa'ori Abiata n̄é Yonatā ḡàa káo ḡɔ̄. Ben Adonia b̄e: N̄ ḡe. Gbē b̄ēdeen n̄ ū, m̄éé sii baaru nnaan n̄ suo. Ben Yonatā b̄e Adoniane: Lenlo! Wa dii ki Dauda Sulemanu kpà kpatan. À sa'ori Zadɔki kōn annabi Natāo kōn

Yoyada né Benayao kōn a dogarino gbàre a᷑ gáo, ben a᷑ gàà wà à dì kina bāagās̄a. Ben sa'ori Zad̄ki kōn annabi Natāo nōsi kùa a᷑ à kà ki ū zaa Gi᷑. Kè a᷑ bò gwe, a᷑ sù kōn pōnnakēnao, ben wete lògo. Kii kè á mān gwe. Baa diame Sulemanu v̄e kpatan kò. Ben wa dii ki Dauda iban̄ mò wà ikpàa se, a᷑ bè Luda Sulemanu tōbō dē à póla! Luda à kikē gba gbāaa dē à póla! Ben Dauda minàe à dōnzikè Diine a daebōa à bè: Wà Dii Isarailin̄ Luda saabukpa, kè à tò ma wéesì ma gēe kana ki ūlē gbāa.

Kè gbē kè Adonia í sisin̄ mā le, ben a᷑ laakari fēe, baade a zé kū. Kè Adonia e vīakee Sulemanune yānzi, ben à fēe à gàà à nà Dii gbāgbākiizi, à a koba kū. Ben wà bè Sulemanune: Adonia e vīakeen̄, à gàà à nà Dii gbāgbākiizi à a koba kūna, èe bee ñ lada amōa n zōblerine gbāa, kè né a dero. Ben Sulemanu bè: Tó à azīnda kūna dō gbē maaa ū, baa à mikā wen do eé lee tōtero. Tó wà gá wà à zaa ke èa sō, à gáme. Ben ki Sulemanu gbēn̄ zì, a᷑ Adonia gó Dii gbāgbākiia. Kè Adonia pì mò à kùen̄, ben Sulemanu bène: Ñ ta n bē.

Dauda ledienā Sulemanun̄

Kè Dauda gagur̄o kà kii, à lé dìe a né Sulemanun̄ à bè: Mée gaa anduna gbē pingi gakiia. Ñ ze gbāa, né nzīnda ođoa kè negōgbēn̄ n ū! Ngaegō Dii n Luda yān̄ kūna, négō te à zézi, négō à ođokii gwaa, négō à yādienan̄ kūna kōn à dokayān̄ kōn à yā'onnēnan̄, lan à ku Musa doka takadan nà, yā kè née kee pingi égō bōo maa, n ta pingi égō nna. Len Dii é yā kè à òmee papa le à bè, tó ma neno í zīnda kūna dō bensō a᷑ te ma zézi kōn nōséo do

kōn poyezinao pingi, ma boriinō égō vēena Isarailinō kpatan gurō pingi.

Ń yā kē Zeruya né Yoabu kēmee dō, lan à Isaraili zīkpē dōn'aede gōn plaaanō dède nà, Nee né Abana kōn Yeta né Amasao. À gbē pīnō dède, èe ke sō zī gurōnlo. Aō aru gō à musu, à kù à asaaa kōn à kyateenō. Ń yākene n ūndōna len. Nton to à mikā purakū gbasa à dae miran yīi guuro. Ń gbēkēke Giliada gbē Bazilai negōgbēnōne. Ń n̄ dié gbē kē égō pōblee ledoonō te, zaake aāmbe aō zēmao gurō kē mēe bāa sii n vīi Abusalomunē. Beyāmi bori Gera né Simei, Bahurimu gbē kunyo dō. À ma ka pāsīpāsī gurō kē mēe gaa Manaimu. Kē à mō à ma le Yodazi, mā sīne kōn Diio kē mē à dero. Baa kōn beeoo n̄ton à to pā weetāmma sairo. Ń ūndō, n̄ dō dian né kene nà à ga zegbān à gē miran.

Ben Dauda gā. Yerusalemu faandi kē wā à vīin wē be Dauda wete. À kē Isarailinō ki ū ai wē baplaa, Eblōnu wē swēeplaa, Yerusalemu wē baaakuri awēe'aagō. Sulemanu vēe a de gben bensō à kpata kāsāa pēena.

Adonia gana

Agi né Adonia gāa à Sulemanu da Baseba lè, ben Baseba à là à bē: Aafian n mō? À wēala à bē: Aafiamē! Adonia èara à bē: Mā yā vī mā onne. Baseba bē: Ń o! Ben Adonia bē: Ń dō kē kpata né ma pōme yā. Isarailinō wēe kuma n̄ pingi mā ke n̄ ki ū, ben yā līe, ma dāaro bé à kpatablē, zaake Dii bé à à kā. Tia sa yā mēn doon mēe weekeemma, n̄ton gi kemeziro. Baseba bē: Ń o! Ben à

bè: Ñ weekemé ki Sulemanua à Sunemu nɔgbẽ Abisaga kpama nɔɔ ū, zaake eé gionnero. Baseba bènè: Tò, mé onenne.

Kè Baseba gàà à ki Sulemanu lè Adonia yã pì musu, ben kina pì fèe à gàà à dààlè à kùené, ben à èara à mò à vèè a kiblekitan. Ben wà mò Basebane kõn kiblekita pândeо, ben à vèè ki ɔplaazi. Baseba bè: Pøken má yezi mà weekemma, ñton ma tñro. Ben ki bè: Ñ weeke Naa, mé n tñro. Ben Baseba bè: Ñ to wà Sunemu nɔgbẽ Abisaga kpa n vñi Adoniaa à à se nɔɔ ū. Ben ki Sulemanu a da là à bè: Bøyänzin néé Sunemu nɔgbẽ Abisaga weekees Adonianezi? Ñ kpata weekeene gɔjɔmee! Zaake ma vñime. Néé kpata weekeene kõn sa'ori Abiatao kõn Zeruya né Yoabuomé. Ben ki Sulemanu sì kõn Diio à bè: Tó Adonia e kora a wëndizi yã kè à weeke kè yänziro, Luda yákemé pásipásí. Zaake Dii ma ka kpatan, à ma dié ma de Dauda gëe ū, à ma borii gbà gbääa lan à à legbẽ nà, má sì kõn Diio Adonia é ga gbäame. Ben ki Sulemanu Yoyada né Benaya dà, à gàà à Adonia lè à dè.

Sulemanu pena Abiataa kõn Yoabu ganao

Kina bè sa'ori Abiatane: Ñ eara ñ ta n guun Anato. À kɔsio ñ game, mòde mé n de tiaro, zaake mbe n Dii Luda akpati sè n dɔo ma de Daudane aë, bensõ n zeo à nawëa pingi guu. Len Sulemanu pè Abiataa le, à à bò Dii gbägbäna zïin, le yã kè Dii ò Eli bëdeeno musu zaa Silo e à papa yänzi.

Kè Yoabu yã pì baaru mà, ben à baasi à gàà Dii bisakuta kiia, à nà Dii gbägbäkiizi à à koba kù. Yoabu zè kõn Adoniaomé yã, mòde èe ze kõn Abusalomuoro. Wà ò ki Sulemanune kè

Yoabu baalè à gàà Dii bisakuta kiia, à ku sa'okii pì sae, ben Sulemanu bè Yoyada né Benayane à gá à yääo gwe. Kè Benaya kà Dii bisakuta kiia, à bènè: Kina bè ñ bo gwe! Ben Yoabu bë: Auo! Gura kën mé gan. Ben Benaya gbënc zì kinaa à bè: Lan Yoabu wémala nàn ye. Ben kina bènè: Ñ kene lan à ò nà. Ñ à de, né à vïi, le à gbëdëna pã yä ton wi mapi kõn ma de bedeenç musuro. Dii é to à gbëdëna yä wi à musu, zaake à lèe taarisaiide gõñon plaaa kë aõ maaa dealaanç. À Nee né Abana, Isaraili zïkpe dõn'aede kõn Yetà né Amasa, Yuda zïkpe dõn'aedeeo dède ma de lé sae. Aõ dëna yä égõ wii Yoabu kõn a boriinc musu gurç pingi, mõde Dii égõ Dauda kõn a boriinc kõn a uao kõn a kpatao gbaa aafia gurç sãnda pingia. Ben Yoyada né Benaya gàà à Yoabu lè à dè, ben wà à vïi a be zaa gbaan. Ben kina Yoyada né Benaya dïe zïkpe dõn'aedee ù Yoabu gbën, sa'ori Zadoki sõ, Abiata gbën.

Simeï gana

Kina gbënc zì aõ Simeï sìsi, ben à bènè: Ñ bee bo Yerusalemu kë ñgõ kun. Ñton bo bea kë ñ gá gukearo. Ñgõ dõ sãnsãñ zí kë n bikù Kidironua, n gan gwe. Mõde mbe n nzïnda dè. Ben Simeï bè kine: Yä maaan ñ ò ma dii ki. Mamõma n zõbleri mé ke lan ñ ò nà. Ben à ku Yerusalemu le ai à gikè.

Wë aagõc gbera Simeï zò gõñon plaaanc baasi wà tà Maaka né Akisi, Gata kina kiia, ben wà bè Simeine: N zõncu ku Gata. Ben Simeï fée à gàari yì a zaakinè, à gàà Akisi kiia Gata a zò pïnc wetè. Kè à ñ é, ben à ñ see Gata à sùnyo. Ben wà ò Sulemanune, Simeï bò Yerusalemu à gàà Gata à èara à sù. Ben kina gbënc zì aõ

Simei sìsiare, ben à bène: Má tò nì sì kōn Diio, ben ma ledàamma ma bè, zī kè n bɔ kè n gaa gukea, ñgõ dõ kè n game. Ben ní bème, yã maaamé, ní mà. Bɔyānzin n bɔ ladana kè ní kè kōn Dii too kpεezi kōn yã kè má dànnεeo? Ben kina èara à bène dɔ: Yã zaaa kè ní kè ma de Daudane dɔngu pingi. Dii bé eé to à zaaa pì wi n musu sa, mɔde eé aubarikadamagu à to Dauda kpata kãsãa gõ peena ai gurɔ sãnda pingia. Kina Yoyada né Benaya dà, ben à gãa à Simei lè à dè. Len Sulemanu kpata kãsãa pèe le.

Sulemanu ũndõ weekena

Sulemanu ledole kè kōn Igipiti ki Fili'aunao, à à nənɔgbẽ sè nɔɔ ū à sùo Dauda weten àton a be kōn Dii uao kōn Yerusalem biiø bo à mide. Gurɔ beeaa wèe kpε bo Diine kɔro, ben wègõ saa'oo kpíii musu tãagbãgbãkiinɔa. Sulemanu ye Diizi, à a de Dauda yãdienanɔ kũna, mɔde è saa'o gbãgbãkii pìnɔa, ben ègõ tuaetiti kpata gwe.

Ben à gãa saa'o zaa Gibiõ, zaake gbãgbãkii pì bé à de à kpaaanɔla. À sa'opɔ kè wè ka ten à tekū ò gwe men wàa sɔɔro. Gwen Dii bò à mɔzi nanaa guu gwãaví à bè: N pó kè ní yezi weekema. Ben Sulemanu bè: N gbẽkeekè n zɔbleri ma de Daudane maamaa, kè à dennen gbẽ maa naanede nɔsepuradee ū yãnzi. N gbẽke bita kène, ní tò mamɔma à né e kiblee à gẽe ū gbâa kèa. Tia sa Dii ma Luda, n mamɔma n zɔbleri kà ki ū ma de Dauda gben. Né feten ma ū, má yãke gbá dɔro. Mamɔma n zɔbleri, má ku n gbẽ kè ní sènɔ te. Aɔɔ pari, weé fɔ wà ní naro wà ní lé dɔro. Ní mamɔma n zɔbleri gba ũndõ, le màgae yãgõgõ n

gbēnōne a zea, màgō à maaa dōkōzi kōn à zaaao. Tó lenlo, dian mé ke nà mà yāgōgō n gbē pari daa pìnōne? Yā kè Sulemanu weekè pì kè Diine, ben à bène: Zaake yā kè n weekèn gwe, néé wēndi gbāa weekero ke auziki ke n ibeēnō gaa, sede yāgōgōna a zea dōnan n weekè, mé ke lan í weekè nà, mé n gba ñndō kōn weezēeo. Gbē kee kuu n ã ke n gbera kè eégō ñndō lan n bàro. Mé pō kè néé weekero kpamma dō. Mé n gba auziki kōn gakuio pingi ai n wēndi len. Kina ke é ka n ūro. Tó í temazi, bensō í ma yā'onnēnanō kōn ma yādienanō kūna lan n de Dauda kūna nà, mé n wēndi dōnnē kōn mōkyakooo. Ben Sulemanu vù, à è kè nanaan á ò. Ben à tà Yerusalem, à gàa à zè Dii bà kuuna kōn Isarailinō akpati ae, à sa'opō kè wè ka ten à tekūnō kōn kennakōo sa'opōnō ò gwe, ben à pōnna pōblee kè a ibanōne.

Sulemanu yāgōgōna kaaruanōne

Zīkea kaarua gōn plaa kenō mò Sulemanu kiia, aō zè à ae. Aō gbē doo bē: N̄ gaaféekemē ki. Mapi kōn nōgbē kèo wá ku kpe dōnkōmme. Ben ma ne'i wambe wa plaa kpe pì guu. À gurō aagōdee zī nōgbē pì ne'i se. Wambe wa plaa kpe pì guu, gbēkee kuwao gwero. Kè nōgbē pì dàe a negōgbē pìa gwāavī, ben à gà. Ben à fée gwāavī lezāndo, à ma negōgbē sè ma sae gurō kè mamōma n zōbleri e ii'oo, à dàe a sae, ben à a né ge kii sè à dàemē ma sae. Kè ma vu kōngō mà yōkpa ma néa, ben má è ge. Kè má gwà tiii, ben má è ma nénlo. Ben nōgbē pì gbēndoo bē: Egéemē! Ma né bé à bē, n pō bé à gà. Ben nōgbē kaaku bē: Egéemē! N né bé à gà, ma pō bé à bē. Ben aōje leokpakōa kee

kina aezī.

Ben kina bè: Gbē kékii e bee a né bé à bēe, n pó bé à gà, bensō gbē kékāa e bee, egeemé, n né bé à gà, a pó bé à bēe. Ben kina bè: À mōmē kōn fēedaa. Ben wà mōone. Ben kina bè: À né kè bēe zōkōre plaa, à à kpadoo kpa gbē dooa, é à kpadoo kpa dooa. Nōgbē kè a né bēe sō, né pì kéné wēnda, ben à bē kinane: Ki, n né kè bēe pì kpaa, nton à dero. Ben à gbēndoo bè: Wà à zōkōre plaa, wa pingi wà korazi. Ben kina yā midè à bē: À né kè bēe pì kpa nōgbē kaakua. Aton à dero. À dan gwe. Kè Isarailinō yākpaæ kè kina kè pì mà, aō vñakènē, zaake aō è Luda à gbà ñndō à yāgōgō a zea.

Sulemanu ibanɔ

Ki Sulemanun Isaraili bori pingi kina ū. À bùsu dōn'aedeenō tōn ye: Zadōki né Azarian sa'oriki ū. Sisa nēnō Eliɔrefi kōn Ahiaon à takadakērinō ū. Ailudi né Yosafatan yāzibaarukēri ū. Yoyada né Benayan à zikpe dōn'aedee ū. Zadōki kōn Abiataon sa'orinō ū. Natā né Azarian à gu dōn'aedeenō gbēnsi ū. Sa'ori Zabudu, Natā nén à kpàasi ū. Aisan à begwari ū. Abada né Adoniramun zozi gbēnsi ū.

Ki Sulemanu Isarailinō bùsu gbēnsinō dìedie guunɔa gōn kuri awēplaa. Wè kōn wēo aō baade è mō kina kōn a uadeenōne kōn pōbleeo aō baade kōn a mōo. Aō tōn ye: Benuru bé à Eflaimu borinō gu sīsīdee vī. Benideka bé à Makaza kōn Salabimuo kōn Besemesio kōn Elōni Betanao vī. Benesedi bé à Arubo kōn Sokoo vī kōn Efa guuo pingi dō. Benabinadabu bé à

Dɔru gusīsīdee vī. Sulemanu nənɔgbē Tafame à nɔɔ ū. Ailudi né Baana bé à Tanaki vī kōn Megidoo kōn Bètesā guu kè kii kōn Zaretāo Yézerili gīzī kpa pingi zaa Bètesā ai Abeli Meɔla ai Yɔkemēamu kāakpa. Benigeba bé à Ramɔ Giliada vī kōn Manase né Yairi lakutu kè ku Giliada guunnc kōn Agobu guu kè ku Basāo kōn à mœewi bīide men baaagɔɔnɔ. Wà ñ zé gbānganc kè kōn mɔgotēome. Ido né Ainadabu bé à Manaimu guu vī. Aimaza bé à Nafatali guu vī. Àmbe à Sulemanu nənɔgbē Basema sè nɔɔ ū. Usai né Baana bé à Asa guu vī kōn Alotio. Parua né Yosafata bé à Isaka guu vī. Ela né Simei bé à Beyāmi guu vī. Uri né Geba bé à Giliada guu vī. Amɔrinɔ ki Siɔ kōn Basā ki Oguo bé wà ku gwe yā. Geban guu pì dɔn'aedee ū ado. Yudanc kōn Isarailinc pari lan isiale busu'āatē bà. Aðègɔ pɔblee wàgɔ imii wà pɔnnaake.

Sulemanu nnamana kōn à ɔndɔɔ

Zaa Yuflatı ai Filisitininc busun kōn Igipiti bùsu léo, Sulemanu bé à kiblè bùsu pìnɔa pingi. Bùsu pìnɔ gbénɔ ègɔ̄ tangba kpaaa ai à wëndi len. Sulemanu ua gurɔ do bleen ye: Flawa saki baplaa akuri, wisiti saki basɔoro. Zù mækpana kè wà gwà be men kuri, kpàsa zù men baro, sã men basɔoro kōn gāanc kōn zɔnɔ kōn dùanc kōn ko maaanc dɔ. Zaake à kiblè bùsu kè ku Yuflatı ɔfántegēkpen kpaanc pingi sena zaa Tifisa ai Gaza, bensɔ yākete ku gukearo. Sulemanu gurɔɔa Yudanc kōn Isaraili kè aɔɔ ku zaa Dani ai Besebanc kaena ñ busun ñ laakaria, baade kōn a geipi linɔ kōn a kákāpura linɔ.

Sulemanu sɔ̄ kè aðè góro gaenɔ késɛ bɔrɔ siigɔ̄. À sɔ̄ kè wè

dimmánc sõ, bõrc kuri aweeplaa. Gu gbënsi pìnc sõ, aõ baade ègõ mowne kõn bleeo a mowon ki Sulemanu kõn gbë kë aõè mo pobleonc pò û. Poke è kësammáro. Añègõ mow sõ pìncne kõn eseo kõn sëo dõ guu kë aõc kun, lan wà dìe ní baadene nà.

Luda Sulemanu gbà õndõ kõn weezëeo maamaa. Weé fõ wà à dõna lé dõro, lan weé fõ wà isiale busu'âatẽ lé dõro nà. Sulemanu õndõ de ɔfãntëbœkpadeenç kõn Igipitinc pôla ní pingi. À õndõ de gbë pingila. À de Ezera borí Etani pôla kõn Maoli nenç Emani kõn Kalakolio kõn Daadao. À tõbù bùsu kë ligazinc guu pingi. À yaasizù bõrc aagõ bensõ lè kë à dànç kà bõrc do kõn men scooro. À linç kõn lanç yã bokõtena kë, naana zaa sida lí kë ku Lebanc busun ai à gàa pe sësövlää kë è bõe biiñao. À nôbõnc yã dànné dõ kõn bãanc kõn pôtaa'onkuseanc kõn kpõnc. Kina kë aõc ku anduna guunc à õndõ baaru mà ní pingi. Bùsu kõn bùsuo pingi ní gbënc zì wà gá à õndõyã ma.

Dii ua kaena soru

Kë Taya ki Hiramu mà kë wà Sulemanu kà ki ū a de gëe ū, à a iba kenç zìa, zaake Dauda gbënnamë yã. Ben Sulemanu lekpásä kë Hiramune à bë: N dõ kë ma de Dauda e e à kpe bò Dii a Ludanero, kë borii kë aõc ligazinc e zïkaao yänzi, ai Dii gàa à ní kene tinti ū. Tia sa Dii ma Ludaatò ma ïampakii è. Ibëe kee ku gukearo, mõnzi kee kuuro. Beee yänzin má yezi mà kpe bo Dii ma Ludanezi, lan Dii ò ma de Daudane nà, à bë à né kë é kpa kpatan à gëe ūu bé eé kpe boare. N gbënc da aõ Lebanc sida linç zõzõme. Ma zïkerinc é zïi pì ke kõn n zïkerinc ledo, mé n zïkeri

pìnc fiabonne lan ní ò nà pingi. N dō kè wá gbëke vī à lízōna dō lan a Sidōdeenɔ båro.

Kè Hiramu Sulemanu yā pì mà, à pɔɔ kè nna maamaa à bë: Wà Dii tɔkpa gbåa, zaake à Dauda gbà né ɔndōdee, èe dɔɔ a gbë pariinɔne aε. Ben Hiramu gbēnɔ zì Sulemanua à bë: Ma lækpāsā kè ní kèmee mà. Mé ke lan ní yezi nà sida linɔ kõn pini linɔ yā musu. Ma zîkerino é lí pìnc se zaa Lebanc kpiiinɔ musu, aɔé pitao isialea, mé yiyi mà gbēnɔ zionne isiaala. Guu kè ní òmen, gwen mé to wà kaennne, gbasa n̄ tao. Mpi sɔɔ, yā kè má yezi n̄ kemeeen ye: N̄ pɔblee kpa ma uadeenɔa. Len Hiramu ègɔ̄ sida linɔ kõn pini linɔ kpaa Sulemanua le lan à yezi nà. Sulemanu sɔ̄ ègɔ̄ pɔwɛe kpaaa wẽ kõn wẽo tɔn wàa plaa kõn nòsio lita bɔrɔ wàa plaa. Dii Sulemanu gbà ɔndō lan à à legbène nà. Hiramu kõn Sulemanuo nna kɔ̄o, ben aɔ̄ ledole vī.

Ki Sulemanu gbēnɔ sèse Isaraili boriiñ te pingi à ní dá zii pì guu gɔ̄on bɔrɔ baaakuri. Ègɔ̄ ní zì Lebanc busun mɔ kõn mɔo gɔ̄on bɔrɔ kuri. Gbë pìnc è ke Lebanc mɔ do, ben aɔ̄è su wà ke be mɔ plaplaa. Adoniramun zɔzii pì gbënsi ū. Sulemanu gbe'arinɔ vī gukpiideen gɔ̄on bɔrɔ basiigɔ̄, à seserino sɔ̄ gɔ̄on bɔrɔ baaagɔ̄ akuri. Gbë pìnc baasi, Sulemanu gbēnɔ dìedie gɔ̄on bɔrɔ aagɔ̄ kõn wàa aagɔ̄o, aɔ̄gɔ̄ weetee zii pìzi. Kina yâdîe, ben wà gbe gbëntë maaanɔ yɔ̄yɔ̄ wà à, wà sèe wà sùo kpe pì ɛdaebɔñ ū. Len Sulemanu zîkerino kõn Hiramu zîkerino kõn Gebalideenɔ lí zɔzɔ le aɔ̄ kèke, aɔ̄ gbe kèke kpe pì bobɔ ū.

Dii ua kaëna

Isarailinɔ bɔna Igipiti wɛ wàa plaa kpε basiigɔɔ gbera, Sulemanu kiblena wɛ siigɔdeen, à mɔ plaadee kè wè be Zivi guu, ben à nà Dii ua kaënaa. Kpέ kè à bò Diine pì gbàa kà gāsāsuu baaagɔ, à yaasa baro, à lezī baaakuri. Kpέ pì gbàadaaa vĩ a aε, à gbàa sɛnkpeo gāsāsuu baro, à yaasa sɔ gāsāsuu kuri. À à windonɔ bòbɔ, à lenɔ dε yaasa, à guu kpaa dε kpaatogo. À kpenenɔ bòbo à lìga kpε pìzi kɔn a Ludakukiio kpa plaplaa kɔn a kpεeo. À didikɔana aagɔgɔ, kpene kè ku tɔɔtenu yaasa kà gāsāsuu ssɔɔro, kè ku gurano swεedodo, kè ku musuno swεeplaplaa. Dii kpε gbe kè ku musuno yaasa kɛsā tɔɔte pɔzi, le wà e wà kpene pì zànɔ didia kpε pì gbeffna sai.

Kè wèe kpε pì boo, wà bò kɔn gbe kè wà à zaa a yɔkiiaomε. Wèe eree ke gā ke zíkεbɔ ke kii ma kpε pì bokiaro. Kpéné kè ku tɔɔtenu pingi gɛkii ku à ssɔmete kpame. Didikii gàa kpene kè ku gurano kɔn kpene kè di à musuno kiia. Kè à kpε pì bò à yàa, à dò kɔn zà linɔ kɔn sida lí lèetegεenɔ. À kpene pìnɔ bò kpε pì gbàa lemme. À pingi lezī gāsāsuu ssɔɔromε, bensɔ wà n̄ pεpε kpε pìa kɔn sida lío.

Ben Dii yã'ò Sulemanunε à bè: Kpέ kè née boo kεki yã musu, tó née ma ɔdɔkii gwaa, tó n ma yādannenanc kè, tó n̄ yã kè má dìennéñɔ kūna née zíkεea, mé lé kè má gbɛ n de Daudane papanne. Mégɔ ku ma gbɛ Isarailinɔ te, mé n̄ tonlo.

Kè Sulemanu kpε pì bò à yàa, à sida lí lèetegεenɔ nàna à gùa à guu selele zaa tɔɔte ai à sàtazi, ben à pini lí lèetegεenɔ kpàe

à tɔ̄te pingi. À kpene kè kpε pì guu Ludakukii ū, à gbāa kà gāsāsuu baro, ben à sida lí lèetegēenɔ nàna à gùa selele zaa tɔ̄te ai à sàtazi. Kpε pì gānu gbāa kà gāsāsuu baplaa. Sida lí kè wà nàna kpε pì guu, wà ɔzïikèa lan tuu kōn lávu pianao bà. À pingi né sida líme, wè gbe ke e gupuraaro. À kpε pì kpene kèke Dii bà kuuna kōn Isarailinɔ akpati diékii ū. Kpéné pì gbāa kà gāsāsuu baro, à yaasa dɔ̄ baro, à lezī sɔ̄ baro. À vura atēe nàna kpene pì gùa pingi. À tuaetitikpatakii kè wà kè kōn sida lío nàna kōn vurao dɔ̄. À vura atēe nàna gānu gùa dɔ̄, ben à mɔkyakoo kè wà pì kōn vuraonɔ lògologo kpene gù kè à vura nànaa pìa kpeelɛ kpa. À vura nàna kpε pì guuguu selele kōn tuaetitikpatakii kè ku kpene pì saeo.

À kù lí à kerubunɔ ū men plaa, à dìe kpene guu. Kerubu pìnɔ lezī kà gāsāsuu kuri. Aɔ debenɔ gbāa kà gāsāsuu sɔsɔro. Zaa debε do lea kè ai à do lea kāa à gbāa gāsāsuu kuri. Kerubu men plaaa pìnɔ bòkɔba, aɔ sënkpemε. Aɔ plaa ñ pingi lezī kà gāsāsuu kurikuri. Ben à ñ kaε kpε pì kpene guu. Aɔ debenɔ poroporona, à doo debε gāa à pè gùa kāa, à doo pɔ̄ pè gùa kè, ben aɔ debε kè gɔ̄nɔ pè kōa kpene pì guragura. À vura nàna kerubu pìnɔ dɔ̄. À ɔzïikè kpε pì gùnɔa gānu kōn kpeneo pingi, à kerubunɔ wẽzã kè kōn damina linɔ kōn lávu piananɔ. À vura kpàe kpε pì tɔ̄te dɔ̄, gānu kōn kpeneo pingi. À kpene pì gbànɔ kōn à lípeeñɔ kè kōn kù lío. À musu kè sɔntε. À ɔzïikè kù lí gbà men plaaa pìnɔa, à kerubunɔ wẽzã kè kōn damina linɔ kōn lávu piananɔ, ben à vura nànaa. À gānu gbà lí kè kusua siigɔ kōn kù lío dɔ̄. À à gbànɔ kè kōn pini lío ɔla plaa. Gbà pìnɔ ɔla pingi è

nak a guragura. Ben    z ik  g b  p n a,   kerubun  w z  k  k n
damina l o k n l v  piano, ben   vura n naa.

  b i b    l ga   uazi. B i p i g e k  w   n  v  didik ana leo
aag g , ben sida l i k  w  z n  kpakpa   musu. W  Dii k p  p   e
kp  Sulemanu kiblena w  siig den,   m k  k  w  be Zivi guum ,
ben w    laata kp    w  kuri aw edodeen,   m  s raag dee k 
w  be Bulu guu lan   k p  z i d i  n .   bona k n   kekenao k  w 
sw e pl a .

Tana k n Dii akpatio a kp n

Ben ki Sulemanu Isaraili gb nsin  s si Yerusalem , a  borii
d n 'a de en  k n   uab de en    pingi, le a  m  w  Dii b 
kuuna yo akpati se Dauda w te k  w  be Zay n w  suo. Ben
Isarailin  k k a   ae   pingi m  sw e pla de  t animu
z baagur z . K  Isaraili gb nsin  p k re   pingi, ben sa'orin  Dii
akpati p  s  k n dak rek  kut ao k n Dii p  k  ku   guun .
Sa'orin  k n Levi b ri n  b  w  p  p n  s  w  s o, ben ki
Sulemanu k n Isaraili k  a  k k a   a n  saa'  k n s aan  k n
z n  akpati p  ae. P  k  a  saa' o p n  par i k  bita,  e si naroro.
Ben sa'orin  g  k n Dii b  kuuna yo akpatio   kp n ai kp ne k 
w  be Ludakuki . A o d i    diekiia g e kerubun  g z . Kerubu
p n  deb n  poroporona akpati p  k n   selin la.   seli p n 
gb a ai w    l  e Dii k p  g nu guu, m de w  e ua k paro. L  p n 
ku g e ai k n a gb ao. P kee ku akpati p  guuro, t   e ke g e
walaa men plaaa k  Musa d an z a Oreb , guu k  Dii b  a b   g 
ku k n Isarailin  a  b na Igipiti g era  baasiro.

Kè sa'orinɔ bòe Dii kpen, tesukpe kpe pì pà, aɔ̄e fɔ̄ wà gɛ̄ wà n̄ z̄ike gwero tesukpe pì yānzi, zaake Dii gakui a kpe pà. Ben Sulemanu bè: Dii bè égɔ̄ ku tesukpe siaa guumé. Ben à bè Diine: Ma kpe naasidee kékii bònne, ñgɔ̄ ku à guu gurɔ̄ pingi. Ben à lìe à aedɔ̄ pariia à sa maaa ònné. Ben à bè: Wà Dii Isarailinɔ Luda saabukpa! À legbè ma de Daudane, ben à pàpa. Zaake à bè, zaa gurɔ̄ kè a a gbē Isarailinɔ bòe Igipiti, ée Isaraili wete ke diɛ wà kpe bon arero. Daudan a sè a gbē Isarailinɔ dɔ̄n'aedee ū. Kè ma de Dauda yezi à kpe bo Dii Isarailinɔ Ludane, ben Dii bène kpebonaare le a tɔ̄ gɔ̄ kua laasuu kè à kè pì maa, mɔde èe ke àpi bé eé boarero, à z̄inda né ke bé eé boare. Ben Dii kè lan à à legbènè nà. Ma gɔ̄ ma de Dauda ḡe ū, ma v̄e Isaraili kpatan lan Dii Isarailinɔ Luda à legbè nà, ben ma kpe kè bònɛ le à tɔ̄ gɔ̄ kua yānzi. Gwen ma Dii akpati diékii kékén. Dii bà kuuna kɔ̄n wa dezinɔ aɔ̄ bɔ̄na Igipiti gbera yā ku à guu.

Sulemanu aduakéna a gbénɔ̄ne

Sulemanu aedɔ̄ Dii gbāgbākia Isaraili kè aɔ̄ kakɔ̄ana gweenɔ wáa n̄ pingi, ben à a cɔ̄nɔ sè musu à bè: Dii Isarailinɔ Luda, gbēke è si lækɔ̄zinyo musu ke tɔ̄ttero. N gbēkee guu n bà ku kɔ̄n n zɔ̄bleri kè aɔ̄ te n zen kɔ̄n nɔ̄se dooonɔ. N yā kè n à legbè n zɔ̄bleri ma de Daudane pàpa. N ò kɔ̄n léome yā, gbâa san n̄ pàpa. Tia sa Dii Isarailinɔ Luda, n legbè n zɔ̄bleri ma de Daudane n bè, tó à borinɔ n̄ z̄inda kūna dɔ̄ bensɔ aɔ̄ te n zen lan à tezi nà, aɔ̄égɔ̄ ku Isaraili kpatan gurɔ̄ pingi. Isarailinɔ Luda, ñ to yā kè n̄ ò n zɔ̄bleri ma de Daudane ke yâpuraa ū sa. Mɔde Luda, négɔ̄ ku

tɔ̄te kè yāpuran yɔ? Musu kōn a lezīkēeo é fɔ à n siro, benle kpe kè má bònneé kékii sao? Dii ma Luda, ñ laakaridɔ mapi n zōbleria, ñ ma aduakena kōn ma agbaakpananneeo si. Ñ swākpa wiii kè mapi n zōbleri méé pεenziizi kōn aduakè méé keemmaao gbāa. Ñ to n wée gɔ pena kpe kékii gwāavī kōn fāantēo, guu kè n bè n tɔ égɔ kua kékii pì. Ñ aduakè mapi n zōbleri meè kee aedɔna guu kékii ma. Tó mapi n zōbleri ke n gbē Isarailinɔ aedò guu kékii, tó wa weekemma, ñgae wa weekeena si zaa n kukiia musu ñ suukewao.

Tó gbē taarikè a gbēdaaane, ben wà bène à lada, tó à mò à ladà n gbāgbākii kè ae, ñgae zeñyo zaa n kukiia musu ñ ɔdɔanné. Ñgae yāgɔgɔ n zōblerinɔnè ñ yāda taarideela, le à yākena wi à musu ñ yā nnaa kpa taarisaideeaa, le wà e wà dɔ kè à yāke vīro. Tó n gbē Isarailinɔ ibeенɔ zīblèmmá durunkè aɔ̄ kènnne yānzi, aɔ̄ tānyo, tó aɔ̄ èara wà aedòmma wà n sisi, tó aɔ̄ weekemma wà agbaakpànné kpe kékii, zaa n kukiia musu ñgae zeñyo ñ suukeñyo kōn ñ durunno, ñ èarañyo bùsu kè ñ kpà ñ dezinɔa kékii pì guu.

Tó ludambéé gɔ̄ da waawaa, lou ḡi mazi kè aɔ̄ durunkènné yānzi, tó aɔ̄ aedò guu kékii aɔ̄ weekemma aɔ̄ n sisi, bensɔ aɔ̄ kpeelì ñ durunne kè n weetàmmá yānzi, zaa n kukiia musu ñgae zeñyo ñ suukeñyo kōn ñ durunno. Ñgae ñ da zé maaan, ne to lou ma n bùsu kè ñ kpà n gbēnɔa aɔ̄ pɔ ūu kè guu. Tó dekaa ke gagyaà kà bùsu kén, ke pɔwεepɔsi ke pɔpukpana ke suténɔ ke kwaanɔ ke tó ibeенɔ lìga ñ wete kezi ke tó mɔnzi ke gyāa gɛ ñ te,

tó a᷑ gbēke yā kè à a lee d᷑, tó à a ᷡ d᷑ kpe kekii kpa, tó à weekèmma à agbaakpànné, zaa n kukiia musu ñgæe zeo ñ suukeo, né dçàle. Ngæe fñabone a yākenaa, zaake ñ à nçse d᷑. Mbe ñ baade pingi nçse d᷑. Len a᷑égō vñakenne le ai ñ wëndi len bùsu kè ñ kpà ñ dezin a kè guu.

Zaake we  n t  bita k n n g s a  g b aaao k n n    k  poronao baaru ma, t  gb  z t  k  de n gb  Isaraili borii  roo b  b su z az n   m  n t  y nzi, t  à aed  kpe k a à week mma, zaa n kukiia musu ñgæe zeo ñ y  k  à week mm a k ne, le anduna bori pingi e à n t  d , w  v akenne lan n gb  Isarailin  è k ne n , a᷑ég  d  k  n t  ku kpe k  má b  k a.

T  n gb n  b e w  g a  z k  k n ñ ib en , b a  guu k  n    z n pingi, t  a᷑ aed  w te k  ñ s  k a k n kpe k  má b nn e k o, t  a᷑ week mma, zaa n kukiia musu ñgæe ze yo agbaa k  a o kp nn e y nzi, ñ y  nnaa kp m  . Zaake gb ke è gi durunkeziro, t  a᷑ durunk n , t  n p f n zi n    n  ñ ib en ne ñ   , t  a᷑ t n yo    busun z z n     b su z az  ke à k in y o, t  a᷑ n se li  b su k  a o z bleen p  guu, t  a᷑  ara w  agbaakp nn  g e w  b : Wa durunk , wa taarik , wa y  z aa k , t  a᷑ aed m ma k n n se o do k n p yezinao pingi zaa b su k  a o z bleen ñ ib en ne p  guu, t  a᷑ aed  b su k  ñ kp  ñ dezin a k n w te k  ñ s o k n kpe k  má b nn e k o, t  a᷑ week mma, zaa n kukiia musu ñgæe ze yo agbaa k  a o kp nn e y nzi, ñ y  nnaa kp m  . Ng e suuke k n n gb  k  a᷑ durunk n ne n  k n taarik  a o k o, ñ to gb  k  a o z bleen n  w enda g wa, zaake n p v nan me,

n gbē kè n n̄ bōe Igipitino weetāmma pāsī guunōme.

Ǹ to n wéé gō ku mapi n zōbleria, ǹ swākpa agbaa kè má kpànneezi kōn agbaa kè n gbē Isarailino kpànnneo. Ǹ swākpaízi gurco kè aō wiipènzi pingi. Dii Luda, zaake anduna bori pingi guu aōpinōn n n̄ se n gbēnō ū, lan n̄ ò n zōbleri Musa gāzī nà gurco kè n wa dezino bōe Igipiti.

Gurco kè Sulemanu e wéekée Dii, à kuena a kosooame kōn à cōoco porona musu. Kè à aduakè à yāa, ben à fée à zè Dii gbāgbākiia gwe, ben à sa maaa ò Isaraili kè aō ku gweenōne n̄ pingi, à ò gbāngbān à bē: Wà Dii saabukpa, zaake à wamōwa a gbē Isarailino gbà īampakii lan à ò nà. Yā maaa kè à à legbè a zōbleri Musa gāzīnō pāpa pingi, à kee e lee pāro. Dii wa Luda gō kuwao, lan à ku kōn wa dezino nà. Àton wa tonlo, àton pākpawaziro. À to wà swē gō kuawa wàgō te à zen, wàgō à yādienanō kūna kōn yā kè à dà wa dezinōnenō, wàgō à ɔdōkii gwaa. Adua kè má kè Dii wa Ludaa gō dōn fāantē kōn gwāavīo. Àgō yā nnaa kpa mamōma a zōbleria kōn a gbē Isarailino lan guu e dō nà, anduna bori pingi é à dō kè Dii né Ludame, à pāndee kuuro. À kū à a swē kpa Dii wa Ludaa mámmam, àgō à ɔdōkii gwaa, àgō à yādienanō kūna lan á kūna gbāa nà.

Dii ua kyakēna

Ben kina kōn Isarailino n̄ pingi saa'ò Dii. Sulemanu kennakōo saa'ò Dii kōn zùnō bōrō baro awēplaa kōn sāanō bōrō baswēedo. Len kina kōn Isarailino n̄ pingi Dii ua kyakè le. Zī pìa kina gbāsī gō ua kè ku Dii kpē aea, ben à sa'opō kè wè ka tēn à

tekū ò gwe kōn pōwēe gbaao kōn kennakōo sa nōsio, zaake sa'okii kè à kè kōn mōgotēo kè ku Dii kpe ae bitaro, èe fō à sì pingiro. Zī beeaa Sulemanu kōn Isarailinō ñ pingi zībaa kè Dii ñ Ludane ai gurō swēplaa, ben aō Kutadōna zībaa kè gurō swēplaa dō. À pingi kè gurō gēro dosai. Wà pari maamaa, wà bò zaa Lebo Amata ai à gāa pe Igipiti gulezéki swaaa. À gurō sōraagōdee zī à ñ gbáé, ben aō lezàa aō tà ñ be kōn pōnnao. Aō pōo kè nna yā maaa kè Dii kè a zōbleri Dauda kōn a gbē Isarailinōne pingi yānzi.

Dii bò à mōna Sulemanuzi

Kè Sulemanu Dii ua kāe à yāa kōn a uao kōn zīi kè à pōo kuanō pingi, ben Dii èara à bò à mōzi à gēn plaadeeo lan à bò à mōzi Gibiō nà à bènē: Ma aduakè ñ kè kōn agbaa kè ñ kpàmeeeo mà. Ma kpe kè ñ bò pì dīe ma pō ū, ma tō égō kua yāana sai. Ma wéé égō kua, ma pōo égō kua. Mpi sō, tō ñ te ma zen suusu kōn nōse puraao lan n de Dauda bà, tō ñ yā kè má dīennēenō kūna kōn ma yā'onnēnanō, tō néé ma ɔdōkii gwaa, mé n kpata kāsāa pēe Isarailinō te, eégō yāana vīro, lan ma à legbē n de Daudane nà, ma bē à boriinō égō ku Isaraili kpatan gurō pingi. Tō mpi ke n nēnō kpeelime sō, tō á ma dokayānō kōn yā kè má dīeareenō kūnaro, tō a gaa a dō tāanōzi ai ée ñ gbāgbāa, mé Isarailinō bōe bùsu kè má kpàmmán, mé gi kpe kè má dīe ma pō ūu pīzi, aōé gō fabona pō ū, pena pō ū bori pingine. Baa kōn kpe pì naasikēeo, à yā é bō gbē kè aōjē gētēe à saenō sae. Aōé sio gá wà be: À kè dia Dii kè bùsu kè kōn kpe kèone lee? Weé benné: Kè aō pākpà Dii ñ Luda kè à ñ dezino bōe Igipitizi yānzime. Aō zè kōn tāanō, aōjē ñ

gbāgbāa aōe kueenné. Beee yānzin Dii mōnzi beee kpànízi pingizi.

Sulemanu yākēna kpaaanɔ

Sulemanu ua men plaaa pìnc kàe wè barome, Dii ua kōn à zīnda uao. Beee gberan à Galili bùsu wete kpà Taya ki Hiramua men baro, zaake Hiramu sida lí kōn pini lio kōn vurao kpà lan à yezi nà. Kè Hiramu bò Taya à gāa à wete kè Sulemanu kpàawaanɔ gwà, èe kenero, ben à bè: Ma gbē, wete kparee takanɔn í kpàma gwee? Ben wà tɔkpà guu pìne Kabulu ai kōn a gbāao. Hiramu gīake à vura kpàsā Sulemanuné yā tɔn siigɔ.

Gbē kè Sulemanu í dá zɔzīnnɔ yān ye. Gbē pìnc bé wà Dii ua kōn Sulemanu uao zīkè. Aō Milo wèè tāta kōn bùsuo, aō Yerusalemu bii bò, aō èara wà Azo kōn Megidoo kōn Gezao kèke wà kàe. Igipiti ki Fili'auna lèe Geza pìa yā, ben à sì à tesɔa à Kanaa kè aō ku à guunɔ dède, ben à kpà a nənɔgbēa zākena gbaa ū gurɔɔ kè à à kpàsā Sulemanua. Ben Sulemanu èara à Geza pì kèke à kàe kōn Betoroni gīzī póo kōn Baalao kōn Tadamo kè ku à bùsu gbaan-o kōn wete kè à kūsāe kàeennɔ kōn wete kè à sɔgoronɔ kōn à sɔnɔɔ kunnɔ kōn kpe kè à yezi à dɔ Yerusalemunɔ kōn Lebanonɔ kōn bùsu kè èe kibleeanɔ pingi. Borii kè aō de Isaraili ūroonɔ: Amɔrino, Itino, Perizino, Ivinɔ kōn Yebusi kè aō gɔnɔ í pingi, gbē kè Isarailinɔ e fɔ wà í dederoonɔ, aō borii kè aō gɔnɔ í bùsu pìnnɔn Sulemanu í dá zɔzīin, ben aōgɔ zīi pì kee le ai kōn a gbāao. Èe Isarailinɔ da zɔzīinlo. Aōmbe à í díe a zīkpreeenɔ ū, a ibanɔ, a kina daanɔ, a gbēnɔ dɔn'aedeenɔ, a sɔgorodeenɔ, a

sõdeeno. Aõmbe zii kë wèe kee pì gbënsinõ ū dõ, aõõ gõõn wàa plaa kpë basweeplaa akuri.

Kë Fili'auna nенogbë bò Dauda wete à tà a kpë kë Sulemanu bònén, à gberan Sulemanu Milo wèe tâta. Wë kõn wëo Sulemanu ègõ saa'oo gën aagõgõ. È sa'opõ kë wè ka ten à tekû kõn kennakõo sa'opõ o sa'okii kë à bò Diinea, è tuaetiti kpata Dii ae gwe dõ. Len à Dii ua ziiñ kë le mámmam.

Ki Sulemanu goro'itenõ kë Eziõ Gëba Elata sae Edõmunõ busun Isia Tëa lea. Hiramu a gorodee kë aõ isiaa dõõnõ zì, ben aõ dà isiaala ledo kõn Sulemanu gbëno. Aõ gëa Ofi, aõ vura sëe gwe tõn gëro aõ sùo ki Sulemanune.

Seba bùsu kina kë de nõgbë ū mõna Sulemanu kiia

Kë Seba bùsu kina kë de nõgbë ūu mà lan Sulemanu tõbò nà Dii yã musu, ben à mò à yõ à gwa kõn yägbekana zï'üuo. À kà Yerusalemu kõn a ibanõ paripari kõn pó gũ nnannaanõ kõn vura sà bitao kõn gbe beedee kë lakuminõ senanõ, ben à gëa Sulemanu kiia à yã kë ku a nõse guu faadibòo pingi. Ben Sulemanu yã kë à lâlaanõ bòkõtene pingi. À ke bòkõtene e à furo. Kë nõgbë pì Sulemanu õndõyänõ mà pingi, bensõ à à bee kë à bò è kõn põblee kë è bleenõ kõn à ibanõ gwenao kõn à be zïkerinõ kuunao kõn ní põkásääanõ kõn à wëkpaaterinõ kõn sa'opõ kë wè ka ten à tekû kë à ò Dii uano, yã pì à kùl gbää, ben à lé àe. Ben à bè kinane: N yäkenanõ kõn n õndõ baaru kë má mà zaa ma busun-o né yäpurame. Méé yã pìnõ siro ai ma gaa ma kao kë, ben ma weesiàle sa. Wèe omë pingi sero fa! N õndõ kõn n auzikinõ de

lan ma à baaru mà nàla zà. Minnadeenon n gbénɔ ū kōn n iba kè aõègɔ kunyo gurɔ pingi, aõgɔ n õndɔyã maanɔ! Wà Dii n Luda saabukpa, zaake n yã kàne, ben à n ka Isarailinɔ kin. Yenzi kè Dii vĩ kōn Isarailinɔ gurɔ pingi bé à tò à n ka ki ūzi, le ñgɔ yāgɔgɔnné a zea. Ben nɔgbẽ pì kina gbà vura tɔn siigɔ kōn pó gū nnannaanɔ paripari maamaa kōn gbe beedeenɔ. Pó gū nnannaas kè à ki Sulemanu gbà pìnɔ bita, gbẽkee e mɔone à kà le ziki dɔro.

Hiramu goro'ite kè aõ sù kōn Ofio kōn vuraonɔ sù kōn lí beedeenɔ maamaa kōn gbe beedeenɔ dɔ. Ben kina Dii ua pɔnɔ kèo kōn a zində be pɔnɔ, à mɔrɔnɔ kōn kúunɔ kèo lèsirinɔne dɔ. Wèe mɔ kōn lí pì borio à kà le ziki dɔro, wèe weesi à takale dɔro ai kōn a gbàao.

Pó kè Seba bùsu kina pì yezi pingi à gbèka ki Sulemanua, ben à à gbà, gbaa kè à kènɛ yɔnkɔyɔnkɔnɔ baasi. Ben à èara à tà a busun kōn a ibanɔ.

Sulemanu gakuikɛɛ

Vura kè è gẽ Sulemanuzi wẽ kōn wẽo è ka tɔn baro awee'aagɔ, tangba kè taa'orinɔ kōn latarinɔ kōn Larubu kinanɔ kōn a bùsu gbénsinɔ è mɔone baasi. À sengbangɔ bitanɔ kè kōn vura kè wà gbègbẽo men wàa do, aõ baade tiisi kà kiloo aagɔgɔ kōn a kusuo. À sengbangɔ nengonɔ kèo dɔ, aõ baade tiisi yezi à ka kiloo plaplaa. À sengbangɔ pìnɔ kàe kpe kè wè be Lebanɔ Likpen. Kina kiblekita bita kè kōn wesa swaao, ben à vura atɛɛ kùea. Kìta pì didikii vĩ, à gbapeekii men sweedo. À kpeenaki musu de mɔɔɔ gooda sai. À gásadikiinɔ vĩ, músu taka kè wà

kènɔc zezena gāsādikii pìnɔ sae. Músu pìnɔc zezena gbapeekii pìnɔa kpa plaplaa, à pingi kà kuri aweeplaa. Wèe kita pì taka ke bùsu ken zikiro. Ki Sulemanu togoonɔ né vurame pingi. Kpé kè wè be Lébanɔ Likpè pɔnɔ pingi né vurame atéé. Kondogi pɔkee ku gwero, zaake wè kondogi die pɔke ū Sulemanu gurɔɔaro.

Kina goro'itenɔ ègɔ dana isiaala kɔn Hiramu góronɔ. Wè aagɔ pingi aɔègɔ suu kɔn vurao kɔn kondogio kɔn wesa swaao kɔn gbakūnɔ kɔn zànɔ. Ki Sulemanu auziki kɔn à ɔndɔɔ bita de anduna kinanɔ pɔla n̄ pingi. Baade pingi e zewetee à weesi Sulemanule à à ɔndɔyā kè Ludaa dàne à swén ma. Wè pingi baade ègɔ mɔnɔe kɔn a gbaao: Kondogi pɔnɔ, vura pɔnɔ, utanɔ, gɔkεbɔnɔ, pɔ gǔ nnannaanɔ, sɔnɔ kɔn bāagāsɔnɔ. Sulemanu sɔgoronɔ kɔn sɔnɔ kàkɔa. À sɔgoro pìnɔ kà wàa sweeplaa, à sɔnɔ sɔ bɔrɔ kuri aweeplaa. Wè à sɔ pìnɔ gwa à sɔgoro wetenɔ guu kɔn à be Yerusalemuo. Kina tò kondogi gɔ di Yerusalem lan gbe bà, bensɔ sida lí kè wè kpe dɔ pari lan bete lí bà sén. Wè bɔ kɔn Sulemanu sɔ pìnɔ zaa Igipiti kɔn Silisia bùsuomé. Kina latarinɔ bé wè gá lulu gwe. Aɔè sɔgoronɔ lulu Igipiti kondogi ɔɔ men wàa aagɔmè, sɔnɔ sɔ men basweeplaa akuri, ben è eara à sɔ pìnɔ yá Iti kinanɔa kɔn Sirianɔ kinanɔ.

Sulemanu nɔɔnɔ

Ki Sulemanu yè borì pānde nɔgbɛnɔzi pari. Fili'auna nənɔgbɛ baasi, ben à Mɔabunɔ kɔn Amɔninɔ kɔn Edəmunɔ kɔn Sidɔdeenɔ kɔn Itinɔ sèsè nɔɔnɔ ū. Dii bè Isarailinɔne aɔton borii pìnɔ sero, zaake aɔé n̄ sásamè, le aɔɔ te n̄ tāanɔzi. Baa kɔn bee eo

aã yenzi Sulemanu swẽ blè. À kineno sèse nɔɔnɔ ù gõon wàa aagõ kpe bassoro, bensõ à nɔ yigisaino vĩ dɔ wàa do kpe bassoro. Ben à nɔ pìnɔ à sãsã. Kè zikũ e gẽen, à nɔnɔ tò à tè tãanɔzi, èe a swẽ kpa Dii a Ludaá mámmam lan a de Dauda báro. À tè Sidõdeeno tãa Asatorezi kõn Amɔnino tãa Mɔleki kè Luda zàn-o. À yã kè Dii yeziroo kè, èe tezi kõn nɔseø do lan a de Dauda báro. Ben à gáa à tãagbãgbãkii bò sísí kè ku Yerusalemu ɔfãntébœ kpaa musu Mɔabuno tãa gina Kemɔsine kõn Amɔnino tãa gina Mɔlekio. Len à kè le a borí pãnde nɔɔnɔne ñ pingi, ben aã tuaetiti kpàta ñ tãanɔne aã saa'òmmá.

Ben Dii Isarailino Luda pofè Sulemanuzi, kè à kpeelìne à swẽ kua dɔro yânzi, zaake Dii bò à mɔzi yã gẽn plaa. Baa kè Dii bènɛ, àton te tãanɔziro, èe yã kè Dii dìe pì maro. Ben Dii bènɛ: Zaake ñ kè le, néé ze kõn ma bà kuunanyo yã kè má dìennéorø, mé kpata bɔ n ɔzí mà n zobleri ke ka n gẽe û. Mɔde n de Dauda yânzi mé ke le n gurɔaro, n nén mé kene. Baa kõn beeéo mé kpata bɔ à ɔzí mámmanlo. Bori leo doon mé to n né pìnɛ ma zobleri Dauda kõn Yerusalemu kè má sè ma pɔ ûuo yânzi.